

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS APSAUGOS
ĮSTATYMAS**

**I SKYRIUS.
BENDRIEJI NUOSTATAI**

1 straipsnis. Pagrindinės sąvokos

Šiame įstatyme:

aplinka – gamtoje funkcionuojanti sistema, kurią sudaro tarpusavyje susiję komponentai (žemės paviršius ir gelmės, oras, vanduo, dirvožemis, augalai, gyvūnai, organinės ir neorganinės medžiagos) bei juos vienijančios natūraliosios ir antropogeninės ekosistemos;

aplinkos apsauga – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio bei kitokio neigiamo poveikio, atsirandančio naudojant gamtos išteklius;

gamtos ištekliai – gyvosios ar negyvosios gamtos elementai, kuriuos žmogus naudoja arba gali naudoti savo poreikiams;

ekosistema – funkcinė gyvųjų ir negyvųjų elementų sistema, kurios komponentus jungia tarpusavio ryšiai, medžiagų apykaitos bei energijos pasikeitimo procesai;

aplinkos kokybės normatyvai – kompetentingo valstybinio organo patvirtinti apribojimai, reglamentuojantys ūkinės veiklos poveikį aplinkai;

aplinkos kokybės standartai – kompetentingo valstybinio organo patvirtinti normatyviniai techniniai dokumentai, nustatantys privalomą produkcijos bei kitokio standartizacijos objekto techninę charakteristiką (normas, sąlygas, reikalavimus), kaip būtiną prielaidą aplinkai ir žmonių sveikatai išsaugoti;

gamtos išteklių limitavimas – gamtos išteklių naudojimo normų nustatymas atsižvelgiant į turimas žinias apie gamtos išteklių kiekį, jų atsinaujinimą ir išsaugojimą ateičiai;

kenksmingas poveikis aplinkai – ekosistemos ar jos komponentų natūralių funkcijų susilpnėjimas arba netekimas;

ekologinis monitoringas – sistemingas aplinkos bei jos komponentų būklės ir kitimo stebėjimas, antropogeninio poveikio įvertinimas ir prognozė;

ekologinė ekspertizė – planuojamos, projektuojamos arba jau vykdomos ūkinės veiklos atitikimo įstatymams, aplinkos apsaugos normatyvams bei standartams, galimo ir esamo ekologinio pavojaus masto nustatymas, taip pat tokios veiklos tikslingumo ekspertizė;

ekologinė informacija – duomenų apie aplinkos kokybės būklę visuma;

ūkinė veikla – ūkinė ir kitokia veikla, kuri turi įtakos aplinkai;

pavojingos medžiagos – nuodingos, kenksmingos, degios, sprogstančios, koroziją sukeliančios ir kitos medžiagos, galinčios pakenkti žmogui ir aplinkoje vykstantiems gamtos procesams.

2 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato pagrindines fizinių bei juridinių asmenų teises ir pareigas, užtikrinančias:

1) Lietuvos Respublikos gyventojų teises į sveiką ir saugią aplinką;

- 2) harmoningą visuomenės ir gamtos sąveikos raidą;
- 3) organizmų įvairovės ir jiems būtinos gyvenamosios aplinkos išsaugojimą.

Šio įstatymo pagrindu priimami kiti gamtos išteklių naudojimą bei aplinkos apsaugą reglamentuojantys įstatymai ir norminiai aktai.

3 straipsnis. Aplinkos apsaugos objektas

Aplinkos apsaugos objektas yra Lietuvos Respublikos teritorijoje esanti aplinka ir Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančios gamtos ištekliai.

4 straipsnis. Aplinkos apsaugos principai

Aplinkos apsauga Lietuvos Respublikoje yra visos valstybės bei kiekvieno jos gyventojo rūpestis ir pareiga.

Aplinkos apsaugos valdymo politika ir praktika turi nukreipti visuomeninius bei privačius interesus aplinkos kokybei gerinti, skatinti gamtos išteklių naudotojus ieškoti būdų ir priemonių, kaip išvengti arba sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, bei ekologizuoti gamybą.

Gamtos ištekliai turi būti naudojami racionaliai ir kompleksiskai, atsižvelgiant į aplinkos išsaugojimo bei atkūrimo galimybes ir Lietuvos Respublikos gamtos bei ekonomikos ypatumus.

Aplinkos apsauga grindžiama visapusiška, teisinga ir savalaikiška ekologine informacija.

5 straipsnis. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos kompetencija aplinkos apsaugos srityje

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, formuodama valstybinę aplinkos apsaugos politiką:

- 1) tvirtina pagrindines aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politikos kryptis;
- 2) tvirtina valstybines ilgalaikes ir tikslines aplinkos apsaugos programas bei valstybės biudžeto asignavimus aplinkos apsaugos priemonėms finansuoti;
- 3) formuoja valstybinių organų, įgyvendinančių aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politiką, sistemą;
- 4) ratifikuoja ir denonsuoja svarbiausias Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo tarptautines sutartis.

6 straipsnis. Valstybinio aplinkos apsaugos valdymo sistema

Valstybinį aplinkos apsaugos valdymą Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją vykdo Aplinkos apsaugos departamentas, Vyriausybė ir savivaldybės. Kiekviena iš šių valstybinių institucijų atsako už įstatymų jiems priskirtų funkcijų įgyvendinimą.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas yra Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybai atskaitinga valstybinė gamtos išteklių naudojimo reguliavimo ir aplinkos apsaugos kontrolės institucija, kuri:

- 1) rengia ir, suderinusi su Lietuvos Respublikos Vyriausybe, teikia Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybai tvirtinti pagrindines aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politikos kryptis bei valstybines ilgalaikes ir tikslines aplinkos apsaugos programas;
- 2) rengia ir, suderinusi su Lietuvos Respublikos Vyriausybe, tvirtina valstybinės reikšmės aplinkos apsaugos schemas, kitų aplinkos apsaugos priemonių projektus, numato jų įgyvendinimo mechanizmą;
- 3) rengia aplinkos apsaugos įstatymų projektus ir pagal savo kompetenciją priima norminius aktus aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo klausimais; derina Lietuvos Respublikos Vyriausybės norminius aktus, susijusius su aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimu;

4) tvirtina gamtos išteklių naudojimo limitus, numato gamtos išteklių apskaitos tvarką ir naudojimo sąlygas;

5) organizuoja ekologinį monitoringą;

6) rengia ir tvirtina aplinkos kokybės normatyvus ir standartus;

7) derina ūkinės veiklos projektus, organizuoja ir atlieka valstybinę ekologinę ekspertizę;

8) derina projektus ir pagal kompetenciją vykdo Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis bei įsipareigojimus aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo klausimais. Pagal įgaliojimus pasirašo tokias sutartis;

9) vykdo valstybinę gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos kontrolę bei kontroliuoja, kaip vykdomos tarptautinės sutartys ir įsipareigojimai;

10) organizuoja ir koordinuoja tikslinius mokslo tiramuosius darbus aplinkos apsaugos srityje;

11) teikia Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai pasiūlymus dėl saugomų teritorijų steigimo, skelbia aplinkos objektus valstybiniais gamtos paminklais;

12) vykdo kitas įstatymų numatytas funkcijas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendindama valstybinę aplinkos apsaugos politiką:

1) rengia ir, suderinusi su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina valstybines gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos programas, schemas bei norminius aktus;

2) nustato valstybinės reikšmės programų, schemų, kitų aplinkos apsaugos projektų įgyvendinimo priemones, užtikrina jų finansavimą bei materialinį aprūpinimą, finansuoja tikslinius mokslo tiramuosius darbus;

3) tvarko valstybinę gamtos išteklių apskaitą ir pagal patvirtintus limitus paskirsto gamtos išteklius naudotojams;

4) organizuoja ekologinį švietimą ir mokymą;

5) rengia aplinkos kokybės normatyvų ir standartų projektus, skatina gamtos išteklių naudotojus diegti ekologiškas technologijas, gaminti ekologišką produkciją;

6) suderinusi su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, sudaro Lietuvos Respublikos tarptautines gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos sutartis ir pagal kompetenciją jas vykdo;

7) koordinuoja valstybės ir savivaldybių valdymo organų veiklą gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos srityje;

8) atlieka kitus įstatymų numatytus veiksmus.

Savivaldybės, įgyvendindamos savo teritorijoje valstybinę aplinkos apsaugos politiką:

1) organizuoja aplinkos apsaugos įstatymų, Aplinkos apsaugos departamento ir Vyriausybės sprendimų aplinkos apsaugos klausimais įgyvendinimą, pagal savo kompetenciją priima sprendimus Vyriausybės joms paskirtų valstybinių gamtos išteklių naudojimo bei aplinkos apsaugos klausimais ir kontroliuoja jų vykdymą;

2) rengia, tvirtina ir įgyvendina savivaldybės aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo programas, schemas ir kitų aplinkos apsaugos priemonių projektus;

3) formuoja ir disponuoja savivaldybės gamtos apsaugos fondu, nustato asignavimų aplinkos apsaugai dydį, pagrindžia finansavimo iš valstybės biudžeto būtinumą;

4) pagal nustatytus limitus paskirsto joms priklausančius valstybinius gamtos išteklius;

5) suderinusios su Lietuvos Respublikos Vyriausybe ir Aplinkos apsaugos departamentu, gali nustatyti savo teritorijoje griežtesnius už valstybinius aplinkos apsaugos normatyvus, steigti vietinės reikšmės saugomas teritorijas bei gamtos paminklus;

6) atlieka kitus įstatymų numatytus veiksmus.

II SKYRIUS.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ IR VISUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ TEISĖS IR PAREIGOS

7 straipsnis. Piliečių ir visuomeninių organizacijų teisės

Piliečiai ir visuomeninės organizacijos turi teisę:

- 1) gauti teisingą ir savalaikę ekologinę informaciją;
- 2) dalyvauti svarstant ir įgyvendinant ūkinės veiklos programas ir projektus;
- 3) reikalauti, kad būtų nutrauktas kenksmingas ūkinės veiklos objektų poveikis aplinkai;
- 4) reikalauti valstybinės ekologinės ekspertizės;
- 5) atlikti visuomeninę ekologinę ekspertizę;
- 6) organizuoti visuomeninę aplinkos apsaugos kontrolę;
- 7) reikalauti, kad valstybinės valdžios ir valdymo institucijos organizuotų ekologinį švietimą ir mokymą, nevaržomai propaguoti aplinkos apsaugos idėjas;
- 8) reikalauti nubausti asmenis, kaltus dėl kenksmingo poveikio aplinkai, ir pareigūnus, netinkamai vykdančius jiems pavestas aplinkos apsaugos funkcijas.

8 straipsnis. Valstybinės valdžios, valdymo ir kontrolės institucijų pareigos užtikrinant piliečių ir visuomeninių organizacijų teises

Valstybinės valdžios, valdymo ir kontrolės institucijos pagal savo kompetenciją privalo:

- 1) stebėti aplinkos kokybės pokyčius ir informuoti apie tai visuomenę, nustatyti ekologiškai pagrįstus ir techniniu požiūriu įgyvendinamus aplinkos kokybės normatyvus bei standartus;
- 2) tenkinti arba motyvuotai atmesti piliečių ir visuomeninių organizacijų pasiūlymus aplinkos apsaugos klausimais;
- 3) viešai skelbti ūkinės veiklos, galinčios turėti kenksmingo poveikio aplinkai, projektus;
- 4) neleisti, kad ūkinės veiklos subjektai pažeistų aplinkos apsaugos įstatymus, normatyvus ir standartus;
- 5) visuomenei reikalaujant, atlikti valstybinę ekologinę ekspertizę arba motyvuotai jos atsisakyti;
- 6) įvertinti visuomeninės ekologinės ekspertizės išvadas, suteikti joms privalomąjį pobūdį arba motyvuotai jas atmesti;
- 7) užtikrinti, kad būtų atlyginta neteisėta veikla padaryta žala aplinkai, o kalti asmenys nubausti;
- 8) organizuoti ekologinį švietimą ir mokymą;
- 9) skatinti piliečius, visuomenines organizacijas dalyvauti saugant aplinką.

9 straipsnis. Piliečių ir visuomeninių organizacijų pareigos

Lietuvos Respublikos piliečiai ir visuomeninės organizacijos privalo saugoti aplinką, tausoti gamtos išteklius ir nepažeisti kitų gamtos išteklių naudotojų teisių bei interesų.

10 straipsnis. Užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės teisės ir pareigos

Užsienio valstybių piliečiai bei asmenys be pilietybės privalo vykdyti šio įstatymo nustatytas Lietuvos Respublikos piliečių pareigas ir turi visas šiame įstatyme įtvirtintas Lietuvos Respublikos piliečių teises, jeigu kiti Lietuvos Respublikos įstatymai nenumato kitko.

III SKYRIUS. GAMTOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS IR APSKAITA

11 straipsnis. Gamtos išteklių naudojimo objektas

Gamtos išteklių naudojimo objektas yra Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausantys gamtos ištekliai.

12 straipsnis. Išskirtinio naudojimo objektai

Išskirtinio naudojimo objektai yra:

1) saugomos teritorijos: valstybiniai rezervatai, nacionaliniai parkai, regioniniai parkai, gamtos draustiniai, apsauginės zonos bei juostos ir vietinės reikšmės bei specialiosios paskirties teritorijos;

2) gamtinis karkasas, išskiriamas ir formuojamas kaip ekologinio kompensavimo teritorijų sistema, kurią sudaro saugomos ir kitos ekologiškai svarbios bei pakankamai natūralios teritorijos, palaikančios stabilų kraštovaizdį;

3) gamtos paminklai, valstybės saugomos augalų bei gyvūnų rūšys ir bendrijos.

Išskirtinio naudojimo objektų apsaugą reglamentuoja atskiri įstatymai.

13 straipsnis. Valstybinė gamtos išteklių apskaita

Valstybinės gamtos išteklių apskaitos, kadastro tvarkymo ir atskaitomybės tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė, suderinusi su Aplinkos apsaugos departamentu.

14 straipsnis. Gamtos išteklių naudotojai

Gamtos išteklių naudotojais gali būti juridiniai ir fiziniai asmenys.

Gamtos išteklių naudojimo pagrindas yra nuosavybės arba naudojimosi teisė.

Gamtos išteklių naudotojai privalo:

1) savo lėšomis įvertinti ūkinės veiklos galimą poveikį aplinkai;

2) racionaliai ir taupiai naudoti gamtos išteklius;

3) įgyvendinti priemones, naikinančias arba mažinančias neigiamą poveikį aplinkai;

4) paaiškėjus, kad aplinkai gresia pavojus, imtis priemonių, kad būtų jo išvengta, o atsiradus žalingiems padariniams, neatidėliodami juos pašalinti ir informuoti atitinkamus aplinkos apsaugos pareigūnus bei institucijas;

5) nepažeisti kitų gamtos išteklių naudotojų teisių bei teisėtų interesų;

6) neteisėta veika padarę žalą aplinkai padarytąją žalą atlyginti;

7) vykdyti teisėtus įgaliotų aplinkos apsaugos institucijų bei jų pareigūnų reikalavimus.

IV SKYRIUS.

ŪKINĖS VEIKLOS REGULIAVIMAS

15 straipsnis. Poveikio aplinkai prognozavimas

Ūkinė veikla planuojama ir vykdoma, remiantis šiuo ir kitais įstatymais, norminiais aktais, ekologinio monitoringo, valstybinės gamtos išteklių apskaitos duomenimis, aplinkos apsaugos programomis bei schemomis, kraštotvarkos projektais bei generaliniais planais atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos gamtos potencialą.

Juridiniai ir fiziniai asmenys, planuojantys užsiimti ūkine veikla, savo lėšomis parengia ir pateikia Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentui dokumentaciją apie tokios veiklos galimą įtaką aplinkai.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas įvertina pateiktą dokumentaciją apie galimą ūkinės veiklos įtaką aplinkai ir pateikia motyvuotą išvadą, kuri privaloma valstybinei institucijai, išduodančiai leidimus ūkinei veiklai.

Dokumentacijos apie ūkinės veiklos galimą įtaką aplinkai rengimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, suderinęs su Lietuvos Respublikos Vyriausybe.

16 straipsnis. Ūkinės veiklos projektavimas

Juridiniai ir fiziniai asmenys, projektuojantys ūkinės veiklos objektų statybą, rekonstravimą ar plėtimą, privalo projektinėje dokumentacijoje numatyti aplinkos kokybės normatyvų laikymąsi užtikrinančias priemones gamtos ištekliams racionaliai naudoti, avarijoms išvengti ir jų priežastims bei padariniams pašalinti. Ši projektinė dokumentacija derinama su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu arba jo įgaliota institucija.

17 straipsnis. Ūkinės veiklos objektų statyba, rekonstravimas ir plėtimas

Juridiniai ir fiziniai asmenys gali statyti, rekonstruoti ar plėsti ūkinės veiklos objektus tik turėdami šio įstatymo 16 straipsnio reikalavimus atitinkančią projektinę dokumentaciją.

Ūkinės veiklos objektų statyba, rekonstravimas ar plėtimas be projektinės dokumentacijos, numatytos šio įstatymo 16 straipsnyje, arba nesilaikant joje nustatytų aplinkos apsaugos reikalavimų, pažeidžiant statybos, rekonstravimo ar plėtimo darbų aplinkosauginius apribojimus užtraukia įstatymų numatytą atsakomybę.

Atsakomybės taikymas neužkerta kelio šio įstatymo 6 straipsnyje nurodytoms valstybinio aplinkos apsaugos valdymo ir kontrolės institucijoms arba jų pareigūnams nustatyta tvarka sustabdyti ūkinės veiklos objektų statybos, rekonstravimo ar plėtimo darbus.

18 straipsnis. Pastatytų, rekonstruotų ir išplėstų ūkinės veiklos objektų priėmimas

Pastatyti, rekonstruoti ir išplėsti ūkinės veiklos objektai priimami eksploatuoti tik įvykdžius visas projektinėje dokumentacijoje numatytas aplinkos apsaugos priemones.

Priimant pastatytus, rekonstruotus, išplėstus ūkinės veiklos objektus dalyvauja Aplinkos apsaugos departamento sistemos pareigūnai.

19 straipsnis. Ūkinės veiklos objektų eksploatavimas

Juridiniai ir fiziniai asmenys, prieš pradėdami eksploatuoti ūkinės veiklos objektus, privalo Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento nustatyta tvarka gauti gamtos išteklių naudojimo ir teršalų išmetimo į aplinką leidimą (ekologinį pasą-leidimą).

Juridiniai ir fiziniai asmenys ūkinės veiklos objektus eksploatuoja pagal gamtos išteklių naudojimo ir teršalų išmetimo į aplinką leidime nustatytas sąlygas ir neviršydami aplinkos kokybės normatyvų bei standartų.

Juridiniai ir fiziniai asmenys, eksploatuodami ūkinės veiklos objektus, kurių veikla susijusi su kenksmingu poveikiu aplinkai, privalo savo lėšomis stebėti aplinkos teršimo laipsnį, teršimo poveikį aplinkai, užtikrinti informacijos apie tai viešumą ir sudaryti sąlygas teršimo kontrolei.

Juridiniai ir fiziniai asmenys, eksploatuodami ūkinės veiklos objektus, privalo tvarkyti gamtos išteklių naudojimo ir išmetamų teršalų apskaitą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento nustatyta tvarka.

Juridiniai ir fiziniai asmenys, eksploatuojantys ūkinės veiklos objektus, kuriems nereikalingas gamtos išteklių naudojimo ir teršalų išmetimo į aplinką leidimas, privalo laikytis tokiems objektams nustatytų aplinkos kokybės normatyvų ir standartų.

20 straipsnis. Pavojingų cheminių medžiagų gamyba ir naudojimas

Juridiniai ir fiziniai asmenys, naudodami pavojingas chemines medžiagas, privalo laikytis kompetentingų valstybės institucijų nustatytos šių medžiagų naudojimo, saugojimo, pervežimo ir laidojimo tvarkos. Tokios medžiagos naudojamos, saugomos, pervežamos ir laidojamos jų gamintojo ar naudotojo lėšomis.

Gaminti arba įvežti į Lietuvos Respubliką pavojingas chemines medžiagas galima tik atlikus valstybinę ekologinę ekspertizę.

Suinteresuotų žinybų parengtus pavojingų medžiagų sąrašus tvirtina bei atnaušina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.

Cheminių medžiagų, žalojančių aplinką, įvežimo, gamybos, pervežimo, naudojimo, saugojimo ir laidojimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.

Įvežti, dislokuoti, gaminti masinio naikinimo cheminį ginklą Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiama.

21 straipsnis. Radioaktyviųjų medžiagų gamyba ir naudojimas

Gaminti radioaktyvias medžiagas, skirtas branduoliniam ginklui arba atominių elektrinių kurui, taip pat perdirbti jau panaudotus tokio kuro elementus Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiama.

Lietuvos Respublikoje taip pat draudžiama įvežti, dislokuoti ir gaminti branduolinį ginklą.

Radioaktyviųjų medžiagų ir atliekų apskaitos, įvežimo, naudojimo, pervežimo, laikymo ir laidojimo tvarką bei radiacinio saugumo normatyvus nustato Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas ir Sveikatos apsaugos ministerija.

22 straipsnis. Mikroorganizmų kūrimas, dauginimas ir naudojimas

Mikroorganizmų ir kitų biologinių teršimo šaltinių apskaitos, kūrimo, dauginimo, įvežimo, pervežimo, naudojimo, saugojimo ir nukenksminimo tvarką bei normatyvus nustato, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas ir Sveikatos apsaugos ministerija.

Įvežti, dislokuoti ir gaminti biologinį ginklą Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiama.

23 straipsnis. Atliekų tvarkymas

Gamtos išteklių naudotojai privalo tvarkyti atliekų apskaitą, laikytis atliekų rūšiavimo, utilizavimo, laikymo, saugojimo ir nukenksminimo tvarkos. Atliekos tvarkomos, saugomos, laidojamos ir pervežamos gamintojų arba naudotojų lėšomis.

Juridiniai bei fiziniai asmenys atsako už gamybos proceso metu susidariusias atliekas tol, kol jos neperdirbtos, nenukenksmintos arba nustatyta tvarka neperduotos kitiems juridiniams bei fiziniams asmenims.

Žemės sklypus pavojingoms ir radioaktyviosioms atliekoms laikyti, saugoti bei nukenksminti nustatyta tvarka skiria Lietuvos Respublikos Vyriausybė, suderinusi su Aplinkos apsaugos departamentu.

Pavojingos ir radioaktyviosios atliekos laikomos, saugomos ir nukenksminamos specialiuose įrenginiuose ar saugyklose. Pavojingų ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą organizuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o kitų – savivaldybės. Atliekų tvarkymo reikalavimus nustato Aplinkos apsaugos departamentas.

Atliekas įvežti į Lietuvos Respubliką joms saugoti, nukenksminti arba laidoti draudžiama.

Pavojingų ir radioaktyviųjų medžiagų tranzitinio pervežimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos tarptautiniai susitarimai.

24 straipsnis. Ypatingosios ekologinės situacijos

Ypatingoji ekologinė situacija – pavojinga aplinkos būklė, kai dėl ūkinės veiklos, avarijos ar kitokio įvykio bei gamtinių priežasčių viršijami aplinkos būklės kokybės normatyvai.

Vietovės, kuriose susidarė ypatingoji ekologinė situacija, skelbiamos ekologinio pavojaus arba ekologinės nelaimės zonomis.

Vietovę, kurioje nuolat viršijamos leistinos teršalų koncentracijos, pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento teikimą savivaldybės taryba skelbia ekologinio pavojaus zona.

Vietovę, kurioje dėl ūkinės veiklos, avarijos, kitokio poveikio ar gamtinių priežasčių negrįžtamai degradavo aplinka arba ji nebetinka žmonėms gyventi, pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento teikimą Lietuvos Respublikos Vyriausybė skelbia ekologinės nelaimės zona.

Vietovę, kuri paskelbiama ekologinės nelaimės zona, žymima specialiais ženklais.

Ekologinio pavojaus ir ekologinės nelaimės zonose sustabdoma, ribojama arba uždraudžiama neigiamos įtakos aplinkai ir žmonių sveikatai turinti veikla. Ekologinio pavojaus zonos režimą nustato savivaldybė, o ekologinės nelaimės zonos režimą – Lietuvos Respublikos Vyriausybė, suderinusi su Aplinkos apsaugos departamentu.

Ypatingųjų ekologinių situacijų metu ūkinės veiklos subjektai šalina priežastis, likviduoja padarinius, informuoja gyventojus, savivaldybes, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją, Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentą, vykdo kitas nustatyto režimo priemones.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir savivaldybės turi teisę pasitelkti specialiąsias tarnybas, organizacijas bei gyventojus ekologinių nelaimių priežastims ir padariniams likviduoti, priimti sprendimus dėl gyventojų evakuacijos.

Ekologinių nelaimių likvidavimo išlaidas atlygina kalti juridiniai ir fiziniai asmenys, o kitais atvejais – valstybė.

V SKYRIUS.

APLINKOS BŪKLĖS STEBĖJIMO IR NEIGIAMO POVEIKIO APLINKAI RIBOJIMO SISTEMA

25 straipsnis. Aplinkos būklės stebėjimo sistema

Aplinkai ir jos komponentų būklei stebėti Lietuvos Respublikoje sudaroma vieninga ekologinio monitoringo sistema. Savivaldybės, ministerijos, žinybos bei kiti gamtos išteklių naudotojai pagal kompetenciją vykdo municipalinį, šakinį ir įmonės monitoringą.

Įmonės, municipalinio ir kompleksinio ekologinio monitoringo turinį, struktūrą bei vykdymo tvarką nustato monitoringo nuostatai, kuriuos tvirtina Aplinkos apsaugos departamentas, suderinęs su Lietuvos Respublikos Vyriausybe.

26 straipsnis. Neigiamo poveikio aplinkai ribojimo sistema

Neigiamas ūkinės veiklos poveikis aplinkai ribojamas normatyvais, standartais, limitavimu, teisinėmis ir ekonominio reguliavimo priemonėmis.

Lietuvos Respublikoje nustatomi teršalų koncentracijos aplinkoje bei atskiruose aplinkos komponentuose, teršalų išmetimo į aplinką, cheminių ir kitokių aplinkai pavojingų medžiagų naudojimo, gamtos išteklių naudojimo, triukšmo, vibracijos, elektromagnetinių laukų ir kitokio poveikio, radiacinio saugumo, bendrosios antropogeninės apkrovos ir kiti aplinkos kokybės normatyvai.

Prieš naujos technologijos, gaminio ar medžiagos kūrimą, gamybos pradžią ir įdiegimą būtina atlikti ekologinę ekspertizę.

27 straipsnis. Ekologinė ekspertizė

Ekologinė ekspertizė gali būti valstybinė, žinybinė ir visuomeninė.

Valstybinę ekologinę ekspertizę organizuoja ir atlieka Aplinkos apsaugos departamentas. Valstybinė, žinybinė ir visuomeninė ekologinė ekspertizė atliekama ekologinės ekspertizės įstatymo ar nuostatų nustatyta tvarka.

Dalyvauti valstybinės ekologinės ekspertizės komisijos darbe gali būti kviečiami Lietuvos ir tarptautinių organizacijų specialistai.

Valstybinės ekologinės ekspertizės išvados yra privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims.

VI SKYRIUS. EKONOMINIS APLINKOS APSAUGOS MECHANIZMAS

28 straipsnis. Aplinkos apsaugos ekonominės priemonės

Ekologiniai ir ekonominiai valstybės interesai derinami taikant Lietuvos Respublikos įstatymuose bei kituose teisės aktuose įtvirtintą ekonominį aplinkos apsaugos mechanizmą. Jį sudaro:

- 1) mokesčiai už gamtos išteklių naudojimą;
- 2) mokesčiai už aplinkos teršimą;
- 3) kreditavimo reguliavimas;
- 4) valstybės subsidijos;
- 5) kainų politika;
- 6) ekonominės sankcijos ir nuostolių kompensavimas;
- 7) kiti ekologiniai mokesčiai ir priemonės.

29 straipsnis. Aplinkos apsaugos ekonominių priemonių įgyvendinimo būdai

Mažaaatliekių technologijų diegimas, ekologiškos produkcijos gamyba skatinami mažinant mokesčius, teikiant kreditavimo lengvatas bei valstybės subsidijas.

30 straipsnis. Aplinkos apsaugos priemonių valstybinis finansavimas

Aplinkos apsaugos priemonės pagal atitinkamus norminius aktus finansuoja gamtos išteklių naudotojai, valstybė bei savivaldybės.

Aplinkos apsaugai skiriamos valstybės biudžeto lėšos naudojamos pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Aplinkos apsaugos departamento nustatytas prioritетines kryptis ir programas.

Valstybinis gamtos apsaugos fondas ir savivaldybių gamtos apsaugos fondai yra papildomi aplinkos apsaugos finansavimo šaltiniai.

Valstybinio gamtos apsaugos fondo sudarymo ir disponavimo juo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba.

VII SKYRIUS. ATSAKOMYBĖ UŽ APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS IR GINČŲ APLINKOS APSAUGOS KLAUSIMAIS SPRENDIMAS

31 straipsnis. Teisinė atsakomybė

Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę aplinkos apsaugos teisės normų reikalavimus, traukiami drausminėn, administracinėn, materialinėn ir baudžiamojon atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

32 straipsnis. Neteisėta veika padarytos žalos aplinkai atlyginimo būdai

Juridiniai ir fiziniai asmenys, neteisėta veika padarę žalos aplinkai, žmonių sveikatai ir gyvybei, kitų juridinių ir fizinių asmenų turtui bei interesams, privalo atlyginti visus nuostolius ir, esant galimybei, atstatyti aplinkos objekto būklę.

Nuostolių aplinkai apskaičiavimo metodikas ir taksas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė, suderinusi su Aplinkos apsaugos departamentu.

33 straipsnis. Ieškiniai dėl neteisėta veika padarytos žalos atlyginimo

Pareikšti ieškinius dėl neteisėta veika padarytos žalos turi teisę:

- 1) juridiniai ir fiziniai asmenys, kurių sveikatai, turtui ar interesams padaryta žalos;
- 2) Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento pareigūnai, prokuroras ir kitos organizacijos, kai padaryta žalos valstybės interesams.

34 straipsnis. Ginčų aplinkos apsaugos klausimais sprendimas

Ginčus aplinkos apsaugos klausimais pagal savo kompetenciją sprendžia savivaldybės, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Aplinkos apsaugos departamentas, Aukščiausioji Taryba, arbitražas ir teismas įstatymų nustatyta tvarka.

Ginčai tarp Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių juridinių bei fizinių asmenų sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nenumatyta kitko.

VIII SKYRIUS.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS APLINKOS APSAUGOS SRITYJE

35 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinis bendradarbiavimas aplinkos apsaugos klausimais

Lietuvos Respublika, vadovaudamasi visuotinai pripažintais ir skelbiamais tarptautiniais aplinkos apsaugos principais, sudaro tarptautines sutartis aplinkos apsaugos klausimais, dalyvauja tarptautinių aplinkos apsaugos organizacijų veikloje.

Bendradarbiaudama su kitomis valstybėmis aplinkos apsaugos klausimais, Lietuvos Respublika:

- 1) siekia regioninio ir visuotinio ekologinio saugumo;
- 2) sprendžia regionines bei globalines aplinkos apsaugos problemas;
- 3) teikia suinteresuotoms šalims objektyvią informaciją apie ekologinę situaciją Lietuvoje;
- 4) tvarko ir reguliuoja bendrus gamtos išteklių klausimus;
- 5) prisideda likviduojant neigiamus ekologinių nelaimių bei avarijų padarinius;
- 6) plėtoja mokslo ir techninius ryšius;
- 7) vykdo kitus tarptautinius įsipareigojimus aplinkos apsaugos klausimais.

36 straipsnis. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymų santykis su tarptautinėmis aplinkos apsaugos sutartimis

Lietuvos Respublikos įstatymai turi atitikti Lietuvos ratifikuotas tarptautines sutartis aplinkos apsaugos klausimais ir visuotinai pripažintas tarptautines aplinkos apsaugos normas.

Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse aplinkos apsaugos klausimais įtvirtinamos taisyklės turi atitikti Lietuvos Respublikoje nustatytus aplinkos kokybės normatyvus ir standartus.

AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS
PIRMININKO PAVADUOTOJAS

BRONISLOVAS KUZMICKAS

Vilnius, 1992 m. sausio 21 d.
Nr. I-2223